

Ibn Kajjim el-Dževzije

ابن قيم الجوزية

زاد المعاد
سر ٢٢ ٢٢ ٢٢

في هدي خير العباد

AHIRETSKA OPSKRBA

Zādu-l-me'ād

KNJIGA 2

Ibn Kajjim El-Dževzije

Abiretska opskrba
Zādu-l-me'ād

Knjiga 2

Novi Pazar, 2006.

Dovoljan mi je Allah i divan li je On zaštitnik

POSLANIKOVA PRAKSA DAVANJA SADAKE I ZEKATA

Poslanikova praksa, koja se odnosi na zekat po svom vremenu davanja, količini, procentima, obveznicima i stranama kojima se daje, jeste najsavršenija praksa. U njoj je uzet u obzir interes bogataša i siromaha. Allah zekatom čisti imetak koji se daje i njegova vlasnika. Njime (tj. zekatom) je Allah uvjetovao bogatima blagodat imetka. Blagodat bogatstva zagarantovana je svakom sve dok bude davao zekat. Ne samo to, već mu se zbog toga obećava čak i zaštita i povećanje imetka, uklanjanje svih vrsta nepogoda i Allah mu taj zekat pretvara u zaštitni zid, tvrđavu i čuvara njegova imetka.

Potom je zekat propisan na četiri vrste imetka. Te su vrste imetka najrasprostanjenije među ljudima i one su ljudima neophodne.

Te vrste su:

prva, poljoprivredni proizvodi i plodovi;

druga, stoka: deve, krave i ovce;

treća, dva dragulja koja se smatraju mjerilima ovoga svijeta, a to su zlato i srebro;

četvrta, razne vrste trgovačke robe.

Zekat je naređen jedanput svake godine. Rok za davanje zekata na poljoprivredne proizvode i voće određuje se kada ono naraste i sazrije. To je bez sumnje najveća pravda, jer ako bi ta obaveza bila npr. svakog mjeseca ili svake sedmice nanijela bi se šteta poljoprivrednicima. Isto tako, ako bi bila samo jednom u životu, onda bi to išlo na uštrb siromaha. Prema tome, njegova obaveza davanja jednom godišnje je najpravednija.

Zatim, obavezni procenti davanja zekata različiti su. Tu se uzelo u obzir trud i prihod njegovih obaveznika, kao i lakhoća i teškoća kod stjecanja određenog imetka. Tako je npr. određeno da se dadne petina na onaj imetak koji čovjek nađe sakupljen na jednom mjestu. Taj se imetak u islamskom pravu zove *rikazom*.¹ Za tu vrstu imetka se ne uvjetuje da bude u vlasništvu godinu dana, tj. ne uvjetuje se *havl*, nego je dužnost dati spomenuti procent zekata odmah čim se takav imetak pronade.

Polu spomenutog procenta, tj. desetinu zekata treba dati na onu vrstu imovine koju je teže steći i gdje treba uložiti više truda i ulaganja nego u spomenutu. Ta imovina jesu poljoprivredni proizvodi: voće i povrće, za čiju je proizvodnju potrebno uzorati i navodnjavati zemlju, te kupiti sjeme i sadnice. Međutim, u tom slučaju je Allah preuzeo na Sebe navodnjavanje takve zemlje, a ne čovjek, i

¹ Bilježi Malik (2/868-869), Buhari, (3/289), Muslim (1710), Tirmizi (642) (1377), Ebu Davud (3085) i Nesai (5/45) od Ebu Hurejre da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Za ono što nečije životinje unište, kada nema nikoga s njima i kada se izmaknu vlasniku, pored svih poduzetih mjera, nema odgovornosti. Za bunar koji čovjek iskopa u svojoj zemlji, pa neko padne u njega, ne plaća se odšteta. Ako čovjek iskopa neku rupu tražeći rudu u svojoj zemlji, pa neko padne u nju, ne snosi odgovornost za to. Za pronađeno zakopano blago plaća se petina." Rikaz je ime za blago koje je zakopano u zemlji. Navodi Malik u, a od njega tu definiciju prenosi Ebu Ubejd u svom djelu *El-Emval* (str. 393) i veli da je *rikaz* blago koje je zakopano u džehilijetu, koje se uzme bez da ga iko potražuje i bez velikog ulaganja napora i sredstava. Bejhaki prenosi u djelu *El-Ma'rifé* putem Rebia da je Šafi rekao: "Blago na koje treba platiti petinu jeste ono koje je zakopano u periodu džahilijeta i koje se nađe u ničijoj zemlji." Ebu Davud od Hasana el-Basrija prenosi da je rekao: "Rikaz je Adova riznica (tj. stara riznica)." Kao da je pripisuje drevnom narodu Adu zbog njene starosti. Arapi za sve što je staro vele da je adovsko.

zato ne treba izdvajati dodatna sredstva za kupovanje vode, kopanje bunara niti za mehanizme navodnjavanja.

Allah je naredio izdvajanje pola desetine na ime zekata na one poljoprivredne proizvode za čije navodnjavanje čovjek mora izdvajati posebne troškove; kupovati mehanizme navodnjavanja, deve za navodnjavanje, itd.

Četvrtinu desetine Allah je odredio na ime zekata na onaj imetak čije uzgajanje ovisi od kontinuiranog rada od strane investitora, ponekad to zavisi od putovanja po Zemlji, od vještine upravljanja, a ponekad od čekanja i iščekivanja.

Bez sumnje troškovi uzgajanja spomenutog imetka veći su od troškova koji se ulažu za proizvodnju voća i povrća. Također je zarada od proizvodnje voća i povrća vidljivija i veća od zarade koje se dobije od trgovine i zato je procent zekata na poljoprivredne proizvode veći od procenta na trgovačku robu. A zarada od onih poljoprivrednih proizvoda koji se natapaju kišom i navodnjavanjem iz rijeka jeste veća od zarade koja se dobije od proizvoda koji se napajaju sistemima navodnjavanja i devama. Dok je profit od imetka koji se nađe na jednom mjestu na gomili, poput zakopanih riznica vidljivija i veća od svih spomenutih.

Pošto je rastanak od svakog imetka težak, ma kako bio neznatan, zbog toga su određene fiksne kvote koje su podnošljive i prežaljive, kako se ne bi učinila nepravda bogatašima i u isto vrijeme bilo dovoljno siromasima. Tako je nisab za srebro dvjesto dirhema², za

² Bilježe ga Tirmizi (620), Ebu Davud (1574) i Ibn Madža (1790) od Alije, r.a., u kojem veli da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Oprostio sam davanje zekata na konje i robove, ali ga dajte na srebro, na svaki četrdeset dirhema jedan dirhem. Na sto devedeset dirhema ne treba dati ništa, ali kada dostignu dvjesta na njih treba dati pet dirhema." U hadisu koji prenosi Ebu Bekr, r.a., koji govori o obaveznosti davanja zekata, a bilježi ga Buhari (3/254), stoji: "Na srebro se daje četvrt desetine (dva i po posto). Ako neko bude imao sto devedeset (dirhema), ne treba se davati ništa, osim ako vlasnik hoće da da." Stav većine islamskih učenjaka jeste da nema zekata na konje i robove. Međutim, ako se trguje njima, onda treba dati zekat na njihovu vrijednost onoliko koliko se daje na trgovačku robu. To se prenosi od Omera, Seida b.

zlatu dvadeset miskala,³ a za voće i plodove pet evsuka⁴ tj. pet tovara arapskih deva. Za sitnu stoku nisab je četrdeset, za krave trideset, a za deve pet deva. U situaciji kada se nisab određenog imetka ne može prežaliti, ako se dadne od te vrste, određeno je da se tada dadne jedna ovca. Pa ako se petina ponovi pet puta i dostigne broj od dvadeset i pet, tada je moguće da nisab bude jedna jedinica od te vrste koju je obavezno dati.

Pošto godine tog vadžiba (deva) osciliraju, starošću i mladošću sukladno povećanju ili smanjenju deva, počevši od muške i ženske jednogodišnje deve (ibn ve bint mehada) muške i ženske dvogodišnje deve (ibn lebuna i bint lebuna) muške i ženske trogodišnje deve (el-hikka i el-hikke), pa sve do muške i ženske četverogodišnje deve (el-džez'a i el-džez'e) i kad god se poveća broj deva poveća se i njihova starosna dob i sve tako do kraja, a s tim povećavanjem povećava se i broj grla koja se trebaju dati u zekat.

Njegova je mudrost, također, htjela da je u imecima odredio toliki dio zekata koliko se može bezbolno prežaliti. Ne nanosi se njegovim uzimanjem nepravda bogatima, a u isto vrijeme udovoljava se potrebama siromaha, tako da nakon što dobiju svoj dio nije im potrebna druga pomoć. Zbog toga je fiksirano u imecima bogataša tačno onoliko koliko je potrebno siromasima. Međutim, pored svega toga, nasilje se ipak dešava i to od dvije populacije ljudi; bogataša koji ne daje ono što mu je obaveza, a i od onoga ko uzima zekat koji mu ne pripada. To je prouzrokovalo da se počini

---

Musejjiba, Omera b. Abdulaziza, Malika, Šafi, Ahmeda, Ebu Jusufa i Muhammeda, učenika Ebu Hanife.

³ Islamski su učenjaci saglasni da nije dužnost dati zekat na zlato sve dok ne dostigne dvadeset miskala.

⁴ Bilježe ga Malik u (1/244), Buhari (3/255), Muslim (979) od Ebu Seida el-Hudrije da je Allahov Poslanik, s.a.v.s, rekao: "Na manje od pet tovara hurmi ne daje se zekat, na manje od pet oka srebra ne daje se zekat i na manje od pet deva ne daje se zekat." Vesk iznosi šezdeset sa'a, a jedan je sa' pet ratlova i jedna trećina ratla od bagdadskih ratlova, a to iznosi sto dvadeset i osam dirhema.

ogromna nepravda siromasima i da nastane veliko siromaštvo, pa su siromasi bili primorani poslužiti se mnogim trikovima, i biti nasrtljivi u prošenju. Uzvišeni Gospodar preuzeo je na Sebe da On lično odredi kome pripada zekat. Odredio je da se dijeli na osam dijelova. Ali u biti zekat pripada dvjema kategorijama ljudi:

prva su kategorija oni koji uzimaju zekat iz potrebe i to sukladno intenzitetu, slabosti, raznovrsnosti i jednoobraznosti tih potreba. Tu spadaju bijednici, siromasi, robovi i putnici namjernici;

druga su kategorija oni koji uzimaju zekat zbog svoje koristi. Tu spadaju sakupljači zekata, oni čija srca treba pridobiti, dužnici koji su se zadužili da bi pomirili ljude, mudžahidi na Allahovu putu. Ako onaj kome pripada zekat ne bude potreban, niti u njegovu uzimanju zekata ima koristi za muslimane, onda takav nema udjela u zekatu.

* * *

Poslanik, s.a.v.s., kada bi saznao za nekog čovjeka da spada u kategoriju onih kojima pripada zekat, dao bi mu, a ako bi neko zatražio da mu da nešto od zekata, a ne zna se da li zaslužuje zekat, Poslanik, s.a.v.s., dao bi mu zekat nakon što bi ga upozorio da zekat ne pripada bogatašu niti onome ko je sposoban da radi i privređuje⁵.

⁵ Bilježe ga Ebu Davud (1633) u *Knjizi o zekatu*, poglavlje: Kome se daje zekat; Nesai (5/99-100) u *Knjizi o zekatu*, poglavlje: O traženju zekata od strane onog ko je zdrav i sposoban da privređuje od Ubejdullaha b. Adijja b. el-Hijara u kojem se kaže da su ga neka dva čovjeka obavijestila da su došli Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., na Oprosnom hadžu dok je dijelio zekat i zatražili da i njima udjeli nešto od njega. Pogledao nas je, pa je oborio pogled i vidio da smo snažni, pa je rekao: "Ako hoćete dat ću vam, ali u njemu nema udjela bogataša, niti onaj koji je jak i u mogućnosti da zarađuje." Lanac prenosilaca mu je vjerodostojan.

Bilježi ga i Muslim u svom *Sabihu* (1044) u knjizi o zekatu u poglavlju: "Kome je dozvoljeno tražiti sadaku" od Kabisa b. Muharika el-Hilalija da mu je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Tražiti sadaku dozvoljeno je samo trojici: čovjeku koji je preuzeo *bamalu*. Takvom je dozvoljeno tražiti sadaku sve dok ne podmiri iznos koji je platio. Čovjeku kojeg pogodi *džaiha* i uništi mu imetak. Takvom je dozvoljeno tražiti sadaku sve dok ne stekne optimalne uvjete za život, ili je rekao dok ne podmiri osnovne životne potrebe. I čovjeku kojeg zadesi siromaštvo, pa trojica uglednih ljudi od njegova naroda to posvjedoče i kažu da ga je zadesilo siromaštvo. Svako drugo traženje sadake, o Kabise, jeste *subt*." *Tehammele hamale* znači: osigurao je pokriće

Poslanik, s.a.v.s., bi također, uzimao zekat od onih koji su ga bili dužni dati i davao ga onima kojima je pripadao. Njegova je praksa bila i da se dijeli zekat onim siromasima iz mjesta u kojem je i sakupljen, pa ako bi preostalo nešto donosilo bi se njemu, te bi ga on lično dijelio. Zbog toga je on slao sakupljače zekata u pustinju, a ne bi ih slao u naseljena mjesta (gradove i sela). Čak je naredio Muazu b. Džebel u da uzme zekat od jemenskih bogataša i podijeli jemenskim siromasima, a nije naredio da se on njemu donese.

Poslanik, s.a.v.s., također, bi slao sakupljače zekata samo onim bogatašima koji su posjedovali jasno i vidljivo bogatstvo poput stoke, usjeva i plodova. Slao bi stručne procjenjivače hurmi proizvođačima hurmi da procijene koliko će im voćnjaci dati suhih hurmi, i to bi određivali prema vusukima, i na osnovu toga određivali koliko trebaju dati zekata.⁶

za nešto. Ovdje se misli na situaciju kada se među narodom desi neki spor oko imetka ili odmazde, pa neko od ljudi pokuša da ih pomiri i osigura imetak koji plati za smirivanje ili iskorjenjivanje neprijateljstva i mržnje. U tom slučaju takvom je čovjeku dozvoljeno tražiti sadaku, tj. zekat. I njemu će se dati onoliko koliko je platio za smirivanje spomenutih sporova, pa makar bio i bogat. El-Džaiha je neka prirodna pošast koja potpuno ili većinski uništi plodove i usjeve. Suht znači haram.

⁶ Bilježi Šafi u svom(1/231/232), od Ibn Šihaba Zuhrija od Seida b. Musejjiba od Itaba b. Usejda da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Zekat na vinograde procjenjuje se kao što se procjenjuju i palme. Potom se daje zekat na njih u suhom grožđu, kao što se daje na palme u suhim datulama." Bilježe ga i Ebu Davud (1603), Tirmizi (644), Ibn Madža (1819) i Bejhaki (4/122). Seid b. Musejjib nije doživio Itaba. Ebu Davud kaže: "Nije čuo od njega." Ibn Kani veli: "Nije ga doživio." Munziri je rekao: "Njegova prekinutost je vidljiva, jer je Seid rođen za vrijeme Omerova hilafeta, a Itab je umro na dan kada je umro Ebu Bekr." Slično se prenosi i od Ibn Abdulberra. Međutim, neki su kazali: "Tvrdnja da je spomenuta predaja mursel, u smislu da joj je lanac prekinut, temelji se na Vakidijevoj izjavi da je Itab umro na dan kada je umro Ebu Bekr. Međutim, Ibn Džerir Taberi navodi da je Itab bio Omerov namjesnik u Meki dvadeset i prve godine po Hidžri. Seid je rođen u trećoj godini Omerova hilafeta. Prema tome, njegovo je slušanje od Itaba moguće, pa onda nema prekinutosti u lancu prenosilaca." Nevevi, Allah mu se smilovao, kaže: "Ovaj hadis iako je mursel, ipak je ojačan izjavama imama. Prenosi ga Šafi svojim lancem prenosilaca da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., slao ljudima procjenjivače koji su im procjenjivali njihove vinograde i voćnjake." Bilježi ga i Buhari, (3/272), od Ebu Humejda Saidija da je rekao: "Bili smo s Poslanikom, s.a.v.s., u Bici na Tebuku. Kada je stigao do doline Vadul-Kura zatekao je neku ženu u njenom voćnjaku. Poslanik, s.a.v.s., je tada rekao svojim ashabima: 'Procijenite!', pa je Poslanik procijenio deset

Naređivao bi procjenjivačima zekata da od procjene izostave trećinu ili četvrtinu plodova i usjeva, zbog pošasti koje pogađaju palme. Ta je procjena radi određivanja procenta zekata prije nego što se pojedu plodovi i uberu, kako bi njihovi vlasnici njima mogli slobodno raspolagati, jer znaju koliko su nature dužni dati. Zbog toga bi slao procjenjivače zekata hajberskim poljoprivrednicima da im procjene plodove i usjeve pa bi ih obavezivao sa polovinom tih plodova i usjeva. Slao bi im Abdullah b. Revvahu. Pokušali su podmititi ga, pa im je rekao:

تَطْعُمُونِي السَّحْتِ؟ وَاللَّهِ لَقَدْ جِئْتُكُمْ مِنْ عِنْدِ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيَّ وَلَا تَنْتُمْ أَبْغَضُ إِلَيَّ مِنْ عِدَّتِكُمْ مِنَ الْقَرَدَةِ وَالْحَنَازِيرِ وَلَا يَحْمِلُنِي بَغْضِي لَكَ وَحُبِّي إِيَّاهُ أَنْ لَا أَعْدِلَ عَلَيْكُمْ فَقَالُوا: هَذَا قَامَتْ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ.

“Zar da me haramom hranite?! Tako mi Allaha, ja vam dolazim od meni najdražeg čovjeka, a vi ste mi mrži od vaših predaka: majmuna i svinja. Ali me ipak moja mržnja prema vama i ljubav prema njemu neće navesti da ne budem pravedan prema vama.”
“Na tome počivaju nebesa i Zemlja”, rekli su.⁷

evsuka i rekao joj: ‘Saberu koliko trebaš dati plodova zekata.’”

Hirs je procjenjivanje koliko će suhih hurmi nastati od svježih. Bilježi Tirmizi od nekih učenjaka tumačenje hirsu i veli da smatraju da je to kada svježi plodovi od vinove loze i grožđa prispiju za davanje zekata, vladar tada pošalje njihovim vlasnicima procjenjivača da ih procjene. On nakon toga treba reći: “Od vinove loze trebaš dati toliko i toliko suhog grožđa, a od plodova palmi toliko i toliko hurmi.” Sve to sabere, izračuna desetine i zaduži ih time. Potom odlazi i ostavlja im plodove na raspolaganje. Kada dođe vrijeme berbe uzima se od njih desetina. Korist od spomenutog procesa procjenjivanja ogleda se u tome da se da mogućnost vlasnicima plodova da se okoriste njima, da ih prodaju i počaste porodici i komšije i siromahe, jer kada bi im se to zabranilo, to bi im predstavljalo očitu poteškoću.

⁷ Bilježe ga Ebu Davud (1605), Tirmizi (642), Nesai (5/42) i Ibn Hibban (798) od Sehla b. Ebu Hasme da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Kada procjenjujete (zekat plodova i usjeva) budite precizni i zanemarite trećinu, a ako ne zanemarite trećinu, onda zanemarite četvrtinu.” U njegovom je lancu prenosilaca Abdurrahman b. Mesud b. Nijar. Osim Ibn Hibbana, niko ga više ne smatra povjerljivim (sikom). Ostali njegovi prenosioci su povjerljivi. Hafiz Ibn Hadžer u *Fethu* (3/274), nije se odredio prema njemu. Dosljedno su hadis primijenili Lejs b. Sa'd, Ahmed, Ishak i drugi.

Poslanik, s.a.v.s., nije uzimao zekat na: konje, robove, mazge, magarce, povrće, bostan, pozemljišno povrće i voće koje se ne mjeri niti se može skladištiti, osim grožđa i svježih hurmi. Na njih je uzimao zekat đuture, ne gledajući pri tome koje se od njih osušilo, a koje je ostalo još svježije.⁸

* * *

Predaje koje se prenose od Poslanika, s.a.v.s., u vezi sa zekatom na med različite su. Bilježi Ebu Davud od Amra b. Šuajba, od njegova oca, od njegova djeda, da je rekao: "Hilal, čovjek iz plemena Mut'an, donio je Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., desetine zekata na med od svojih pčela, i zatražio da mu dodijeli od državne zemlje jednu dolinu po imenu Selebe, pa mu ju je Poslanik, s.a.v.s., dao. Nakon što je Omer b. Hattab, r.a., preuzeo hilafet, napisao mu je Sufjan b. Vehb pismo u kojem ga je pitao o tome, tj. o dodijeljenoj državnoj zemlji spomenutim čovjeku. Omer mu je odgovorio sljedeće: 'Ako ti bude davao ono što je davao i Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., tj. desetinu meda zekata od svojih pčela, ostavi mu na korištenje Selebe, a ako ne, onda neka ona bude slobodna paša i neka je koristi ko hoće.'⁹

U drugoj predaji spomenutog hadisa stoji: "Od svakih deset kirebova (mješina) daje se jedan kireb."¹⁰

U predaji koju Ibn Madža bilježi u svom *Sunenu* od Amra b. Šuajba, od njegova oca i djeda kaže se da je Poslanik, s.a.v.s., uzimao

⁸ Bilježi ga Malik u (2/703-704) u knjizi *Musakat* (davanje voća pod zakup) u poglavlju: Šta se prenosi o musakatu u hadisu od Ibn Šihaba od Sulejmana b. Jesara da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., poslao Abdullaha b. Revvahu u Hajber... Prenosioci su mu povjerljivi, ali je hadis-mursel. Bilježe ga Ebu Davud (3410) i Ibn Madža (1820) u sličnoj formi od Ibn Abbasa, a lanac prenosilaca mu je hasen.

⁹ Bilježe ga Ebu Davud (1600), (1601) i (1602) u *Zekatu*, poglavlje: O zekatu na med, i Nesai (5/46), u *Zekatu*, poglavlje: O zekatu na pčele. Lanac prenosilaca mu je hasen.

¹⁰ Bilježe ga Ebu Davud (1602) i Ebu Ubejd Kasim b. Selam u *El-Emvalu* (str. 598). Lanac mu je hasen.

na med desetinu.¹¹

U *Musnedu* Ahmeda b. Hanbela od Ebu Sejjareta Mutija prenosi se da je rekao:

يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ لِي نَحْلًا . قَالَ أَدَّ الْعُشْرَ . قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ أَحْمِلْ لِي فَحْمًا هَآلِي .

“Allahov Poslaniče, ja imam pčele!” Poslanik, s.a.v.s., je rekao: “Dadni desetinu!” Rekao je: “Allahov Poslaniče, daj mi je na korištenje, (tj. dolinu)!”, pa mu ju je dao.¹²

Abdurrezzak bilježi od Abdullaha b. Muharrera od Zuhrija od Ebu Seleme od Ebu Hurejre da je rekao: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., napisao je Jemencima da dadnu desetinu zekata na med.”¹³

Šafi veli: “Obavijestio me je Enes b. Ijad od Harisa b. Abdurrahmana b. Ebu Zubaba od njegova oca od Sa'da b. Ebu Zubaba da je rekao:

قَدِمْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَسَلَمْتُ ثُمَّ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ اجْعَلْ لِقَوْمِي مِنْ أَمْوَالِهِمْ مَا أَسَلَمُوا عَلَيْهِ فَفَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاسْتَعْمَلَنِي عَلَيْهِمْ ثُمَّ اسْتَعْمَلَنِي أَبُو بَكْرٍ ثُمَّ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ وَكَانَ سَعْدٌ مِنْ أَهْلِ السَّرَاةِ قَالَ فَكَلَّمْتُ قَوْمِي فِي الْعَسَلِ فَقُلْتُ لَهُمْ فِيهِ زَكَاةٌ فَإِنَّهُ لَا خَيْرَ فِي ثَمْرَةٍ لَا تُرْكَى . فَقَالُوا : كَمْ تَرَى ؟ قُلْتُ الْعُشْرُ . فَأَخَذَتْ مِنْهُمْ الْعُشْرَ فَلَقِيْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَأَخْبَرْتُهُ بِمَا كَانَ . قَالَ فَقبَضَهُ عُمَرُ ثُمَّ جَعَلَ ثَمَنَهُ فِي صَدَقَاتِ الْمُسْلِمِينَ .

‘Došao sam Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., primio islam i rekao: ‘Ostavi mom narodu imetak koji su imali kad su primili islam’. Poslanik, s.a.v.s., me je poslušao i postavio me za svog namjenika kod njih. Potom su to isto učinili i Ebu Bekr i Omer.’ Sa'd je

¹¹ Bilježi ga Ibn Madža (1824). Lanac mu je hasen na osnovu drugih predaja koje ga snaže.

¹² Bilježe ga Ahmed u(4/236), Ibn Madža (1823) u *Zekatu*, poglavlje: Zekat na med, Tajalisi (1/174-175), Bejheki (4/126) i Abdurrezzak (6973) od Sulejmana b. Muse od Ebu Sejjare Mutija, ali mu je lanac prekinut, jer Sulejman b. Musa nije doživio nijednog od ashaba.

¹³ Bilježe ga Abdurrezzak u *Musannefu* (6972) i Bejheki (4/126), Abdullah b. Muharrer je neprihvatljiv prenosilac.

bio ugledan čovjek. Rekao je: 'Popričao sam sa svojim narodom o medu i rekao im: 'Na njega se daje zekat, jer nema hajra ni u kakvim plodovima na koje se ne daje zekat.' Rekli su: 'Koliko smatraš da se treba dati?' 'Desetina', rekao sam, pa sam uzeo od njih desetinu. Potom sam sreo Omera b. Hattaba, r.a., i obavijestio ga o tome. Omer ga je uzeo i vrijednost koju je dobio od njega dodjelio onima koji zaslužuju zekat dat od strane muslimana.'"¹⁴ Bilježi ga imam Ahmed, a forma je Šafijeva.

Učenjaci nemaju jedinstven stav o pitanju spomenutih hadisa i propisa koje sadržavaju. Buhari veli: "O zekatu na med nema nijedne vjerodostojne predaje." Tirmizi kaže: "Od Poslanika, s.a.v.s., o ovom poglavlju mnoge predaje nisu vjerodostojne." Ibn Munzir veli: "O obaveznosti zekata na med nije potvrđena ni jedna predaja od Allahova Poslanika, s.a.v.s., a niti konsenzus. Zato se ne daje zekat na njega." Šafi kaže: "Hadis koji govori da se treba dati desetina zekata na med slab je. Također je slab i hadis koji govori da se ne treba dati desetina, osim predaje od Omer b. Abdul Aziza."

Spomenuti učenjaci vele da se u svim hadisima koji sadrže obavezu davanja zekata na med nalaze mahane (el-ilel). Hadis koji prenosi Ibn Omer prenosi se od Sadake b. Abdullaha b. Musa b. Jesara od Nafia od Ibn Omera. Sadaku su Ahmed b. Hanbel, Jahja b. Mein i drugi ocijenili slabim (daif) prenosiocem. Buhari je rekao: "Spomenuti je hadis od Nafia od Poslanika, s.a.v.s., mursel." Nesai kaže: "Sadaka ne vrijedi ništa, a taj hadis je odbačen."

Hadis koji se prenosi od Ebu Sejjare Muti, a od njega Sulejman b. Musa, Buhari je za njega rekao: "Sulejman b. Musa nije doživio ni jednog od ashaba Allahova Poslanika, s.a.v.s."

¹⁴ Bilježi ga Šafi u svom(1/240-241), i u *El-u* (2/33). Prenosioci su mu povjerljivi osim Abdurahmana, jer ga samo Ibn Hibban smatra vjerodostojnim. Bilježe ga i Ahmed (4/79), Bejheki (4/127), Ibn Ebi Šejbe (3/20), Ebu Ubejd u *El-Emvalu* (496, 497). U njegovom lancu prenosioca je Munir b. Abdullah, kojeg mnogi smatraju slabim prenosiocem.

Drugi hadis Amra b. Šuajba u kojem stoji da je Poslanik, s.a.v.s., uzeo desetinu zekata na med, u njegovom lancu prenosilaca je Usume b. Zejd b. Eslem koji prenosi taj hadis od Amra, a on je kod muhaddisa slab prenosilac. Ibn Mein kaže: "Sva trojica sinova Zejdovih ne vrijede ništa (kao prenosiooci)." Tirmizi veli: "Među sinovima Zejda b. Eslama nema povjerljivih prenosilaca."

Hadis koji prenosi Zuhri od Ebu Seleme od Ebu Hurejre jeste najjasnijeg značenja, da ga ne prenosi Abdullah b. Muherrer od Zuhrija. Buhari je o tom njegovom hadisu rekao: "Hadisi Abdullah b. Muharrera ne prihvataju se, a o zekatu na med nema ništa vjerodostojno."

Hadis koji prenosi Šafi, Allah mu se smilovao, Bejheki je o njemu rekao: "Prenosi ga Salt b. Muhammed od Enesa b. Ijada od Harisa b. Abdurrahmana (to je Ibn Ebu Zubab) od Munira b. Abdullaha od svog oca od Sa'da b. Ebi Zubaba. Također ga prenosi Safvan b. Isa od Harisa b. Ebi Zubaba." Buhari veli: "Abdullah, Munirov otac, od Ibn Ebi Zubaba, taj njegov hadis nije vjerodostojan." Ali b. Medini kaže: "O ovom smo Muniru čuli samo u ovom hadisu." Tako je meni rekao. Šafi veli: "Sa'd b. Zubab prenosi ono što upućuje da mu Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije naredio da uzme zekat na med, već upućuje da je to on sam zaključio, pa su mu ljudi dobrovoljno dali zekat od meda." Šafi dalje veli: "Ja smatram da se ne uzima zekat na med, jer su predaje od Poslanika i ashaba potvrđene i vjerodostojne i jasno određuju stvari na koje se plaća zekat, što nije slučaj s predajama koje govore o zekatu na med, pa kao da je on oprošten."

Jahja b. Adem prenosi od Husejna b. Zejda, od Džafera b. Muhammeda, od svog oca, od Alije, r.a., da je rekao: "Nema zekata na med."¹⁵

¹⁵ Prenosiooci su mu povjerljivi, ali je mursel.

Jahja veli: "Hasan b. Salih bio je upitan o medu pa je rekao da se ne daje zekat na med." Prenosi se od Muaza da on nije uzimao ništa na med. Humejdi kaže: "Pričao nam je Sufjan, pričao nam je Ibrahim b. Mejsere od Tavusa, od Muaza b. Džebela da je došao s manje od trideset krava (el-vekas) i medom, pa je Muaz rekao: 'Za obje stvari Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije mi naredio da uzmem bilo šta.'"¹⁶

Šafi kaže: "Obavijestio nas je Malik od Abdullaha b. Ebu Bekra da je rekao: 'Došlo nam je pismo upućeno mom ocu od Omera b. Abdulaziza, Allah mu se smilovao, dok je bio na Mini. U njemu je stajalo da ne uzima zekat na konje, niti na med.'"¹⁷ Spomenuto mišljenje zastupaju Malik i Šafi.

Ahmed, Ebu Hanifa i drugi smatraju da se na med daje zekat. Tvrde da se spomenute predaje međusobno jačaju. Njihovi su izvori mnogobrojni, a putevi raznovrsni. Predaje koje su mursel ojačane su onima čiji su lanci prenosilaca spojeni. Ebu Hatim er-Razi bio je upitan o predaji koju prenosi Abdullahu, Munirov otac, od Sa'da b. Ebi Zubaba, da li je vjerodostojna? Rekao je: "Vjerodostojna je."

Spomenuti učenjaci opravdavaju svoj stav i vele da med nastaje od drveća i cvijeća, da se mjeri i skladišti, i zbog toga je dužnost na njega dati zekat kao i na voće i plodove. Troškovi su njegove proizvodnje manji od troškova usjeva i plodova. Potom je Ebu Hanifa rekao da se na med daje desetina zekata, ako se proizvede na ušurskoj zemlji.¹⁸ A ako se proizvede na haradžskoj zemlji,¹⁹ onda se, prema mišljenju Ebu Hanife, na njega ne daje ništa. Taj svoj stav

¹⁶ Bilježe ga Abdurrezzak u *Musannefu* (6964) i Bejheki (4/127). Prenosioci su mu vjerodostojni, ali je mursel. El-Vekas jeste količina manja od nisaba. U *Musannefu* stoji: "Pitali su ga o zekatu ispod trideset krava."

¹⁷ Bilježi ga Malik u (1/277-278) u poglavlju: Šta se prenosi o zekatu na robove, konje i med. Lanac je prenosilaca ispravan.

¹⁸ Ušurska je zemlja zemlja koja je u vlasništvu muslimana i na čije proizvode on plaća zekat. (op. pr.).

¹⁹ Haradžska je zemlja koja je u rukama nemuslimana i osvojena je silom ili ugovorom pod uvjetom da njeni vlasnici plaćaju porez na nju koji se zove haradž. (op.pr.)

opravdava time što na haradžsku zemlju njen vlasnik mora plaćati porez (haradž) tj. na njene plodove i usjeve. Zbog toga se na takvu zemlju nije dužno plaćati ništa više. Dok takav slučaj nije s ušurskom zemljom, jer vlasnik takve zemlje nije dužan plaćati ništa, ali je zato dužan plaćati porez na ono što se proizvede na njoj.

Imam Ahmed ne pravi razliku između spomenutih zemalja i zato je obavezao da se zekat da na svaki med, bez obzira na kojoj je zemlji proizveden, svejedno je da li se proizveo na privatnoj, mrtvoj, ušurskoj ili haradžskoj zemlji.

Potom su se oni koji obavezuju davanje zekata na med razišli oko nisaba meda: da li ga ima ili nema. U vezi s time zauzeli su dva stava. Zastupnici prvog stava smatraju da se zekat mora dati na svaku količinu meda, bila ona mala ili velika. Taj stav zastupa Ebu Hanifa, Allah mu se smilovao.

Zastupnici drugog stava vele da i med ima određen nisab, a potom su se razišli oko njegove količine. Ebu Jusuf kaže da je nisab za med deset ratlova. Muhammed b. Hasan veli da je nisab za med pet efraka. Jedan ferek iznosi trideset i šest iračkih ratlova. Ahmed je rekao da je nisab za med deset efraka. Potom su se njegovi učenci razišli u vezi s iznosom fereka na tri mišljenja. Prvo je mišljenje da on iznosi šesdeset ratlova, drugo trideset i šest, a treće šesnaest ratlova. Čini se da je ovo zadnje mišljenje imama Ahmeda. A Allah opet najbolje zna.

* * *

Kada bi neki čovjek donio Poslaniku, s.a.v.s., zekat, on bi dovio za njega. Ponekad bi govorio: *اللَّهُمَّ بَارِكْ فِيهِ وَفِي إِيلِهِ* "Bože, daj mu beričet i daj beričet u njegovim devama."²⁰ A ponekad bi govorio: *اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيْهِ* "Bože, blagoslovi ga i oprost mu."²¹

²⁰ Bilježi ga Nesai u *Zekatu*, poglavlje: O objedinjavanju razjedinjenih i razdvajanju sjedinjenih od Vaila b. Hidžra. Lanac prenosilaca mu je vjerodostojan.

²¹ Bilježe ga Buhari (3/286) u *Zekatu*, poglavlje: Blagoslov i dova imama za davaoca zekata,

Poslanik, s.a.v.s., nije uobičavao uzimati najbolji imetak za zekat. Uzimao bi srednji. Zbog toga je zabranio Muazu da uzima najbolji imetak.²²

* * *

Poslanik, s.a.v.s., je zabranjivao bogatašu da kupi ono što je dao za svoj zekat,²³ a dozvoljavao bi mu da jede od svoje sadake ako bi mu nešto od nje poklonio siromah. Poslanik, s.a.v.s., jeo je meso koje je dato kao zekat Beriri. O tome je rekao: "Za nju je ono sadaka, a za nas je hedija."²⁴

Ponekad bi za opći interes muslimana posuđivao od zekat-skog imetka. Tako jedne prilike, kad je spremao vojsku, ponestalo mu je deva pa je naredio Abdullahu b. Amru da uzme od zekatskih dugonogih deva.²⁵

Muslim (1078) u *Zekatu*, poglavlje: Dova za onog koji donese svoj zekat, Ebu Davud (1590) u *Zekatu*, poglavlje: Dova onog ko prima zekat za one koji ga daju, i Nesai (5/31) u *Zekatu*, poglavlje: O imamovoj dovi za onog ko daje zekat od Abdullaha b. Ebi Evfa, gdje on veli: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi kada bi mu neki narod donio zekat rekao: 'Bože, blagoslovi ih i oprosti im.' Pa kada mu je moj otac Ebu Evfa donio svoj zekat, Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Bože, blagoslovi i oprosti porodici Ebu Evfaovoj', a Ebu Evfova porodica je lično Ebu Evfa."

²² Bilježe ga Buhari (3/255) i Muslim (19) od Ibn Abbasa, a u kojem stoji da je Muaz rekao: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., me je poslao i rekao: 'Srest ćeš se s ehli kitabijama (židovima i kršćanima) pa ih pozovi da priznaju Jednog Boga i mene za Njegova poslanika. Pa ako se odazovu tome obavijesti ih da im je Allah naredio svaki dan pet namaza, pa ako i to prihvate, reci im da im je Allah naredio zekat koji se uzima od njihovih bogataša i daje njihovim siromasima. Pa ako i to prihvate, pazi da im ne uzimaš najbolji imetak i čuvaj se dove onog kome je nepravda učinjena, jer između nje i Allaha nema prepreke.'"

²³ Bilježe ga Malik (1/282), Buhari (5/304) i Muslim (1621) od Ibn Omera, a u kojem stoji da je rekao da je Omer b. Hattab, r.a., poklonio konja za džihad. Potom je vidio da se prodaje. Htio je da kupi ga pa je upitao Allahova Poslanika, s.a.v.s., o tome. Rekao mu je: "Ne kupuj ga i ne vraćaj sebi svoju datu sadaku."

²⁴ Bilježe ga Ahmed u(6/123 i 179), Buhari (9/482) *Hrana*, poglavlje: O suhom mlijeku, Muslim (1504) *Oslobođenje* (itk) u poglavlju: Pripadnost pripada onome ko oslobodi, Malik u (2/562) *Razvod*, poglavlje: Šta se prenosi o izboru od Aiše, r.a., hadis je samo jedna rečenica jednog dugog hadisa.

²⁵ Bilježe ga Ebu Davud (3357) *Trgovina*, poglavlje: Olakšica prodavanja hajvana za hajvan uz odgodu, Ahmed (7025) i Hakim (3/56-57) od Abdullaha b. Amra. U njegovom se lancu nalaze nepoznati prenosioci i proturječnost. Međutim, prenosi ga Darekutni (318) od Ibn

Obilježavao je zekatske deve lično svojom rukom.²⁶ Obilježavao bi ih na ušima.

Kada bi ga nešto zadesilo i zatrebao mu novac, unaprijed bi uzimao zekat od bogataša. Tako je uzeo unaprijed zekat za dvije godine od Abbasa, r.a.²⁷

Vehba i veli da ga je obavijestio Ibn Džurejdž, da je Amr b. Šuajb obavijestio ga, od njegova oca i djeda... Lanac prenosilaca mu je hasen. Bilježi ga i Bejhaki (5/287-288) preko Darekutnija i veli da je vjerodostojan, a na njega je ukazao i Hafiz u *Fetbul-Bariju* (4/347).

²⁶ Bilježe ga Buhari (3/290) u *Zekatu*, poglavlje: Obilježavanje zekatskih deva od strane imama, od Enes b. Malika, r.a., koji je rekao: "Došao sam do Allahova Poslanika s.a.v.s., s Abdullahom b. Ebu Talhom da ga blagoslovi (tahnik), a on je držao predmet kojim je označavao zekatske deve." U predaji od njega u *Kurbanima* (5/580) stoji da je označavao ovce, te navodi da ih je obilježavao po ušima. U Buharijevoj (10/237) i Muslimovoj (2119) predaji stoji da je označavao jahalicu koju je jahao na Dan osvojenja Meke.

²⁷ Bilježe ga Ebu Davud (1624), Ahmed (1/104), Tirmizi (679), Ibn Madža (1795), Darekutni (2/123) i Bejhaki (4/111) od adža b. Dinara od Hakema b. Utejbeta od Hudžejjeta b. Adijja od Alije, r.a., da je Abbas, r.a., tražio od Poslanika, s.a.v.s., da mu dozvoli da da zekat prije nego što mu dođe rok, pa mu je dozvolio. Ebu Davud kaže: "Ovaj hadis prenosi Hušejm, od Mensura b. Zazana, od Hakema, od Hasana b. Muslima od Poslanika, s.a.v.s., a Hušejmov je hadis vjerodostojniji", aludirajući time da je mursel predaja vjerodostojnija od spojene predaje. Darekutni veli: "Razišli su se oko klasifikacije njegova seneda. Ispravno je da je on od Hasana b. Muslima mursel." Kod Darekutnija se nalazi njegova predaja od Musaa b. Talhe u kojoj stoji da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Bili smo u potrebi pa smo od Abbasa uzeli zekat unaprijed dvije godine." Ovo je mursel predaja. Prenosi ga, također, i u spojenoj formi, spominjući u njegovom lancu Talhu. Međutim, njegov je mursel lanac ispravniji. Derekutni, također, bilježi njegovu predaju od Ibn Abbasa u kojoj kaže da je Poslanik, s.a.v.s., poslao Omera kao sakupljača zekata. Došao je Abbasu i grubo se ponio prema njemu. Abbas je došao Poslaniku, s.a.v.s., i obavijestio ga o tome, pa je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Abbas nam je dao unaprijed za dvije godine zekat na svoj imetak." Sened mu je slab. Također Darekutni i Taberani prenose verziju hadisa sličnu spomenutoj, od Ebu Rafia. Međutim, i sened te predaje je slab. U hadisu koji prenosi Ibn Mesud stoji da je Poslanik, s.a.v.s., uzeo unaprijed od Abbasa zekat za dvije godine. U njegovom lancu prenosilaca je Muhammed b. Zekvan, a on je slab prenosilac. Hafiz u *Fetbul-Bariju* (3/264) nakon što je naveo ono što je već spomenuto, rekao je: "Kada se sagledaju sve njegove predaje, kazivanje o davanju zekata može se unaprijed prihvatiti kao autentično."

POGLAVLJE O POSLANIKOVOJ, S.A.V.S., PRAKSI DAVANJA FITRA

Allahov Poslanik, s.a.v.s., je davanje sadekatul-fitra učinio obaveznim muslimanu za sebe i sve one koje izdržava, bili oni mali, veliki, muškarci, žene, slobodni ili robovi. Odredio je da se za svaku spomenutu osobu mora dati jedan sa' hurmi, ili ječma, ili suhog mlijeka, ili suha grožđa.²⁸

Od Poslanika, s.a.v.s., prenosi se i predaja da su davali za fitre i jedan sa' brašna ili pola sa'a pšenice.²⁹

Poznato je da je Omer b. Hattab stavio pola sa'a pšenice umjesto sa'a spomenutih namirnica. To navodi Ebu Davud.³⁰

U Buharijevom i Muslimovom *Sabihu* stoji da je Muavija to učinio.³¹

²⁸ Bilježe ga Malik u (1/284), Buhari (3/292) i Muslim (984) od Ibn Omera da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredio ljudima da daju vitre u ramazanu i to za svakog slobodna, roba, muškarca ili ženu muslimana po jedan sa' hurmi ili ječma. Bilježe ga također Malik (1/284), Buhari (3/294) i Muslim (985) od Ebu Seida el-Hudrije u kojem stoji da je rekao: "Davali smo vitre jedan sa hrane, ili ječma, ili hurmi, ili suha mlijeka, ili suha grožđa."

²⁹ To je dio hadisa koji bilježi Ebu Davud (1618) i Nesai (5/52). Rečenica: "Ili jedan sa' brašna" jeste lapsus od Sufjana b. Ujejne, kako to smatra Ebu Davud. Nesai veli: "Sufjan nije bio siguran, pa je rekao: 'Brašna ili jedan sa' brašna.'" Mi velimo da niko nije spomenuo brašno osim Sufjana. Bilježi ga i Darekutni preko Sulejmana b. Erkama, od Zuhrija, od Kabisa b. Zuejbe, od Zejda b. Sabita i veli: "Ovakvim ga lancem prenosilaca ne prenosi niko do Sulejmana b. Erkama, a njegovi su hadisi odbačeni."

³⁰ Bilježi ga Ebu Davud (1614). Lanac prenosilaca mu je hasen.

³¹ Bilježe ga Buhari (3/295 i 297) u *Zekatu*, poglavlje: Sa' od suhog grožđa, Muslim (985) u *Zekatu*, poglavlje: Zekatul-fitr jeste dužnost muslimana u hurmama u ječmu, Ebu Davud (1616) i Nesai (5/53) u *Zekatu*, poglavlje: O ječmu od Ebu Seida el-Hudrije.

O tome se od Poslanika, s.a.v.s., prenose mnogobrojne predaje s prekinutim lancem prenosilaca (mursel) i sa spojenim lancem (musned), tako da se međusobno jačaju i snaže.

Od tih predaja jeste i predaja koju prenosi Abdullah b. Sa'lebe ili Sa'lebe b. Abdullah b. Ebi Suajr, od svog oca u kojoj stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: صَاعٌ مِنْ بُرٍّ أَوْ قَمْحٍ عَلَى كُلِّ اثْنَيْنِ "Jedan sa' pšenice ili brašna neka se dadne za svaku dvojicu." Bilježe ga imam Ahmed i Ebu Davud.³²

Amr b. Šuajb prenosi od svog oca i djeda da je Poslanik, s.a.v.s., poslao telala u mekanske trgove da razglasi da je sadekatul fitr obavezan za svakog muslimana, muškarca i ženu, slobodna i roba, mala i velika, i to dva mudda (pregršta) pšenice ili jedan sa' ostalih namirnica.³³ Tirmizi veli: "Ovaj hadis je hasen garib."

Darekutni prenosi hadis od Ibn Omera, r.a., u kojem se kaže da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredio Amru b. Hazmu da dadne pola sa'a brašna na ime fitra.³⁴ U njegovu je lancu Sulejman b. Musa koga neki smatraju povjerljivim, a neki imaju određenih primjedbi.

Hasan el-Basri kaže: "Ibn Abbas je na kraju jednog ramazana održao hutbu u Basri, i između ostalog rekao: 'Dadnite sadaku za svoj post!' Kao da ljudi nisu znali za nju. Potom je rekao: 'Ko je ovdje iz Medine? Priđite svojoj braći pa ih podučite, jer oni ne znaju. Allahov Poslanik, s.a.v.s., propisao je tu sadaku i to jedan sa' hurmi ili ječma, ili pola sa'a pšenice za svakog slobodnog, roba, muškarca, ženu, malog i odraslog.' Nakon što je došao Alija, r.a., i kad je vidio

³² Bilježe ga Ahmed u(5/431-432), Ebu Davud (1619, 1620, 1621), Tahavi (2/45), Darekutni (2/147), Aburrezzak (5785) i Hakim (3/279). Zejlei u *Nasbur-rajeti* (2/408) kaže: "Dvije stvari čine ovaj hadis slabim: prva je zbog dileme oko imena Ebu Su'ajra, a druga je dilema oko same forme hadisa." Potom kaže (2/423) da je Bejheki rekao: "Vjerodostojne predaje upućuju da se zamjena s dva sa'a brašna desila poslije smrti Allahova Poslanik, s.a.v.s."

³³ Bilježi ga Tirmizi (674) u *Zekatu*, poglavlje: Šta se prenosi o sadekatul fitru. Rekao je da hasen.

³⁴ Bilježi ga Darekutni (2/145). U njegovom je lancu također i Muhammed b. Šerhabil es-Sanani, koga Darekutni smatra slabim prenosiocem.

da su cijene pale, rekao je: 'Allah vam je povećao nafaku, pa kada bi dali po jedan sa' od svake namirnice?!' Bilježe ga Ebu Davud, u ovoj formi, i Nesai. U njegovoj formi stoji da je Alija rekao: "Pošto vam je Allah povećao nafaku, povećajte i vi. Dajte po jedan sa' pšenice i drugih namirnica."³⁵ Ibn Tejmijja, Allah mu se smilovao, preferirao je taj mezheb i govorio je: "To je analogija Ahmedova mišljenja u otkupima (kefaretima) da se u njima treba dati upola manje od pšenice od obaveznog u drugim namirnicama."

* * *

Poslanik, s.a.v.s., spomenutu sadaku uobičavao je davati prije bajram-namaza. U *Sunenima* se od njega prenosi da je rekao:

مَنْ آذَاهَا قَبْلَ الصَّلَاةِ فَهِيَ زَكَاةٌ مَّقْبُولَةٌ وَمَنْ آذَاهَا بَعْدَ الصَّلَاةِ فَهِيَ صَدَقَةٌ
مِنَ الصَّدَقَاتِ.

"Ko je dadne prije klanjanja bajram-namaza bit će mu primljena kao sadakatul fitr, a ko je dadne poslije klanjanja namaza smatrat će se jednom običnom sadakom."³⁶

U Buharijevom i Muslimovom *Sahihu*, od Ibn Omera, stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredio da se vitre dadnu prije nego što ljudi krenu na bajram-namaz.³⁷

³⁵ Bilježe ga Ebu Davud (1622) u *Zekatu*, poglavlje: Ko prenosi pola sa'a od brašna, Nesai (5/52) u *Zekatu*, poglavlje: O pšenici. Prenosioci su u povjerljivi izuzev Hasana jer se nije jasno deklarirao da je čuo od Ibn Abbasa.

³⁶ Bilježe ga Ebu Davud (1609), Ibn Madža (1827), obojica ga bilježe u *Zekatu* u poglavlju: O sadekatul fitr, Darekutni (219) i Hakim (1/409) od Ebu Jezida Havlanija, a Hakim ga je nazvao Jezid b. Muslim i pogriješio, od Jesara b. Abdurrahmana, od Ikrima, od Ibn Abbasa u kojem stoji da je rekao: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., propisao je sadakatul fitr kao otkupljenje za postača od suvišna i ružna govora i kao hranu za siromahe. Pa ko je dadne prije namaza bit će mu primljena kao takva, a ko je dadne poslije namaza to će biti jedna od običnih sadaka." Lanac mu je čvrst.

³⁷ Bilježe ga Buhari (3/291) u *Zekatu* u poglavlju: O sadakatul fitru, Muslim (986) u *Zekatu* u poglavlju: Naredba da se vitre dadnu prije namaza, Tirmizi (677), Ebu Davud (1610) i Nesai (5/54). Spomenuta naredba upućuje na poželjnost (istihbab) kod većine islamskih učenjaka, dok Ibn Hazm ima oprečno mišljenje i veli da upućuje na obaveznost (vudžub) i zato je prema njegovom mišljenju haram dati vitre poslije spomenutog vremena.

Spomenuta dva hadisa upućuju da nije dozvoljeno odložiti davanje vitara poslije bajram-namaza i da se vrijeme određeno za njeno davanje završava s klanjanjem bajram-namaza. To je tačno, jer nemamo predaja koje su oprečne tim hadisima, niti onih koje ih derogiraju, niti postoji konsenzus koji bi spriječio da se ne postupi po njima. Ibn Tejmija je zagovarao i zastupao to mišljenje. Slično tome jeste uslovljavanje validnosti kurbana s imamovim namazom, a ne s vremenom bajram-namaza. Prema tome, ko zakolje kurban prije nego što imam klanja bajram-namaz neće mu biti validan, nego će to biti obično meso. Isti je slučaj i s prvim pitanjem. Takva je bila Poslanikova, s.a.v.s., praksa u oba slučaja: kod davanja fitara i klanja kurbana.

* * *

Poslanikova, s.a.v.s., praksa bila je da fitre daje samo siromasima. Nije ih dijelio na osam kategorija, dijeleći svake fitre na sve kategorije, niti je to zahtijevao, niti je to radio nijedan od ashaba, niti iko poslije njih. Jedno je mišljenje i kod nas da je fitre dozvoljeno davati samo siromasima i ono se preferira nad mišljenjem koje obavezuje da se i fitre dijele na osam kategorija.

POSLANIKOVA PRAKSA DIJELJENJA DOBROVOLJNE SADAKE

Poslanik, s.a.v.s., bio je najdarežljiviji čovjek u onom što je posjedovao. Od onog što mu je Allah dao ništa nije smatrao toliko vrijednim niti bezvrijednim. Svakome ko mu je tražio nešto što je posjedovao on bi mu i dao, svejedno bilo ono vrijedno ili bezvrijedno. U tome se ponašao kao onaj koji se ne boji siromaštva. Dijeljenje i sadaka bili su mu najdraži. Njegova radost i sreća zbog onog što je dao bili su veći od radosti onoga koji dobije nešto. Bio je najdarežljiviji čovjek u dobru. Njegova desnica bila je kao vjetar koji donosi plodonosnu kišu.

Kada bi mu došao onaj kome je nešto potrebno davao bi mu prednost nad sobom, ponekad u hrani, a ponekad u odjeći. Darivao bi i dijelio na različite načine. Ponekad bi to bio poklon, ponekad sadaka, katkad darivanje, nekada bi kupio nešto, a potom bi dao onome od koga je kupio i to što je kupio i cijenu koju je platio za njega kao što je uradio sa Džabirovom devom³⁸; ponekad bi uzimao kredit i vraćao više nego što bi uzeo, kvalitetnije i više³⁹. Nekad bi

³⁸ Bilježe ga Buhari (4/395) i Muslim (3/1221, 1222) broj hadisa (110) od Džabira b. Abdulaha u kojem stoji: "Nakon što je Allahov Poslanik, s.a.v.s., stigao u Medinu, otišao sam mu rano s devom, pa mi je platio cijenu za nju i vratio mi je."

³⁹ Bilježi ga Buhari (5/42) u *Uzimanju kredita* (istikrad) u poglavlju: O uzimanju deva u kredit od Ebu Hurejre da je neki čovjek tražio vraćanje kredita od Allahova Poslanika, s.a.v.s., na jedan nepristojan i grub način. Ashabi su htjeli spriječiti ga u tome, pa je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ostavite ga, jer onaj ko posjeduje pravo ima pravo govoriti. Kupite mu devu i dajte mu je!" Rekli su: "Možemo kupiti samo bolju od nje (stariju)." Poslanik, s.a.v.s., reče: "Kupite je i dajte mu je! Najbolji od vas jeste onaj koji najljepše vrati dug."